

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH
RESPUBLIKA ILMIY-METODIK
MARKAZI

ILMIY ISHDA VAZIFALARNI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI

Muallif: M.D.Pardayeva

Toshkent-2026 >

ILMIY TADQIQOTDA MAQSAD VA VAZIFALARNING O'RNI

Ilmiy tadqiqot muayyan muammoni hal qilishga qaratilgan tizimli faoliyatdir. Tadqiqotning ichki mantiqi muammo, maqsad, vazifalar, metodlar va natijalar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik asosida shakllanadi. Ushbu jarayonni quyidagi ketma-ketlikda ifodalash mumkin:

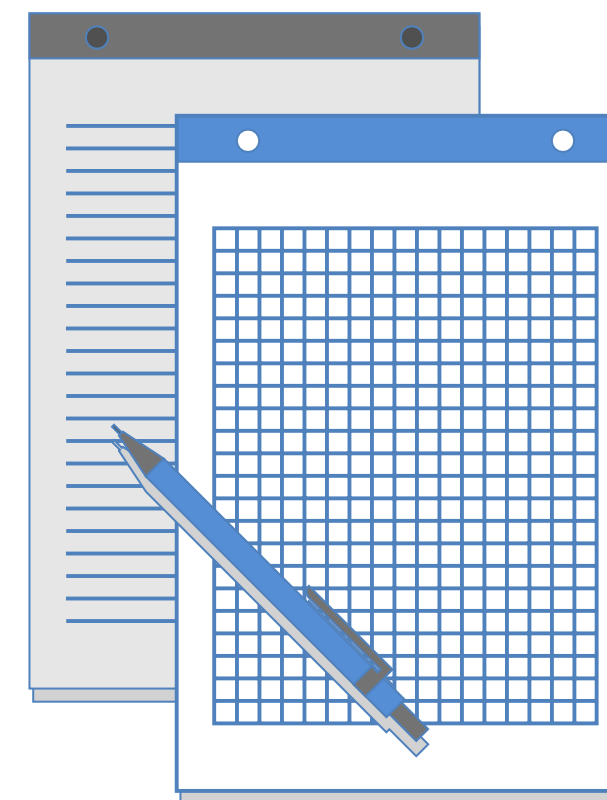

ILMIY VAZIFA TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI

Ilmiy vazifa – tadqiqot maqsadiga erishish uchun bosqichma-bosqich hal qilinishi zarur bo‘lgan **nazariy, metodologik** yoki **amaliy masaladir**.

Ilmiy vazifa quyidagi **xususiyatlarga** ega bo‘lishi kerak:

- ❑ **aniqlik;**
- ❑ **mantiqiylik;**
- ❑ **o‘lchanish imkoniyati;**
- ❑ **tekshiriluvchanlik;**
- ❑ **maqsadga muvofiqlik;**
- ❑ **amaliy natijaga yo‘naltirilganlik.**

To‘g‘ri shakllantirilgan vazifalar tadqiqotning ilmiy apparatini mustahkamlaydi va natijalarning ishonchliligini ta‘minlaydi.

MAQSAD, VAZIFA VA GIPOTEZANING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI

Maqsad – tadqiqot natijasida erishilishi ko‘zda tutilgan yakuniy natija.

Gipoteza – tadqiqot davomida tekshiriladigan ilmiy faraz.

Vazifalar – maqsadga erishish va gipotezani tekshirish uchun bajariladigan ilmiy ishlar majmui.

! Agar vazifalar maqsad va gipoteza bilan uzviy bog‘lanmagan bo‘lsa, tadqiqotning ichki mantiqi buziladi.

VAZIFALARNI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY AHAMIYATI

Tadqiqotning konseptual modelini yaratadi - vazifalar tadqiqotning tarkibiy qismlarini o'zaro bog'laydi va ilmiy izlanishning umumiy konsepsiyasini shakllantiradi.

Tadqiqotning mantiqiy izchilligini ta'minlaydi - har bir vazifa keyingi bosqich uchun asos yaratadi va ilmiy ishning yaxlitligini ta'minlaydi.

Ilmiy yangilikni aniqlashtiradi - ilmiy yangilik ko'pincha tadqiqot vazifalarini bajarish natijasida yuzaga keladi. Shuning uchun vazifalar ilmiy yangilikning mazmunini belgilovchi muhim omil hisoblanadi.

Metodologik asos vazifasini bajaradi - tadqiqot metodlari bevosita vazifalardan kelib chiqadi. Har bir vazifa uni amalga oshirish uchun mos ilmiy usulni talab qiladi.

Gipotezani tekshirish imkonini yaratadi - vazifalar tadqiqot gipotezasini amaliy jihatdan tekshirishning asosiy vositasi hisoblanadi.

VAZIFALARNI SHAKLLANTIRISHNING AMALIY AHAMIYATI

Tadqiqotni boshqarish imkonini beradi, ya'ni vazifalar tadqiqot bosqichlarini rejalashtirish va nazorat qilish imkonini yaratadi.

Vaqt va resurslarni tejaydi, ya'ni aniq vazifalar tadqiqotchining kuch va vaqtini eng muhim yo'nalishlarga safarbar etadi.

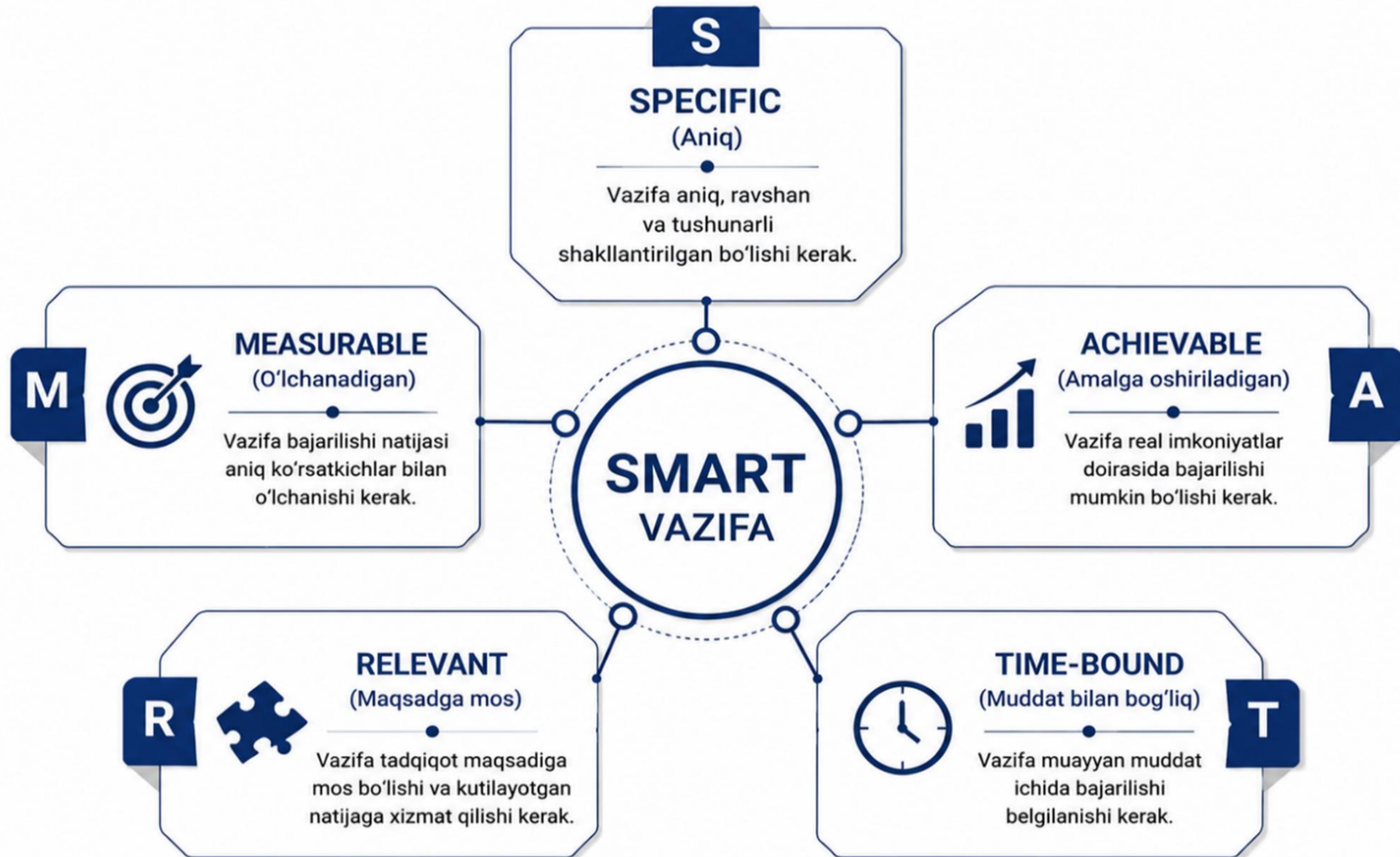
Natijalarni baholash imkonini beradi, ya'ni har bir vazifa bo'yicha olingan natijalar tadqiqot samaradorligini aniqlashga yordam beradi.

Amaliy ahamiyatni kuchaytiradi, ya'ni amaliyotga yo'naltirilgan vazifalar tadqiqot natijalarining joriy etilishiga xizmat qiladi.

Ilmiy kommunikatsiyani yaxshilaydi, ya'ni aniq va tushunarli vazifalar ilmiy rahbarlar, ekspertlar va manfaatdor tashkilotlar tomonidan tadqiqotni to'g'ri baholash imkonini beradi.

PEDAGOGIK TADQIQOTLARDA VAZIFALARNI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI

Misol tariqasida quyidagi mavzuni ko'rib chiqamiz.

Mavzu: “O'qituvchilarda kasbiy so'nishning oldini olish texnologiyasini takomillashtirish”.

Maqsad - o'qituvchilarda kasbiy so'nishning oldini olish texnologiyasini ishlab chiqish va uning samaradorligini asoslash.

Vazifalar:

- ✓ Muammo bo'yicha ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish.
- ✓ O'qituvchilarda kasbiy so'nish holatini diagnostika qilish.
- ✓ Kasbiy so'nish omillarini aniqlash.
- ✓ Profilaktik texnologiya modelini ishlab chiqish.
- ✓ Tajriba-sinov ishlarini tashkil etish.
- ✓ Texnologiyaning samaradorligini baholash.

Mazkur misolda har bir vazifa tadqiqot maqsadiga erishishga xizmat qilmoqda.

YOSH OLIMLARGA AMALIY TAVSIYALAR

- Ushbu vazifa qaysi muammoni hal qiladi?
- Vazifa maqsadga erishishga qanday xizmat qiladi?
- Vazifa bo'yicha qanday natija olinadi?
- Ushbu natija qanday metod yordamida olinadi?
- Olingan natija ilmiy yangilik yoki amaliy ahamiyatga egami?

Agar ushbu savollarga aniq javob berish mumkin bo'lsa, vazifa to'g'ri shakllantirilgan hisoblanadi.

Yaxshi shakllantirilgan vazifa — bu tadqiqotning yarim muvaffaqiyatidir. Chunki aynan vazifalar ilmiy izlanishni maqsad sari yo'naltiradi, natijalarning ishonchliligini ta'minlaydi va tadqiqotning ilmiy hamda amaliy qiymatini belgilaydi.

XULOSA

Ilmiy vazifalar tadqiqotning oddiy tarkibiy qismi emas, balki uning metodologik asosini tashkil etuvchi muhim ilmiy vositadir.

To'g'ri shakllantirilgan vazifalar tadqiqotning mantiqiy izchilligini, ilmiy yangiligini, amaliy ahamiyatini va natijadorligini ta'minlaydi.

Shu sababli har bir yosh olim tadqiqot mavzusini tanlash bilan bir qatorda, maqsad va vazifalar tizimini ham ilmiy asosda ishlab chiqishi lozim.

Aynan vazifalar tadqiqotni g'oyadan natijaga olib boruvchi eng muhim metodologik mexanizm hisoblanadi.

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

<https://raqamlitalim.trm.uz/yosholim>

